

Kitaabka Yoo'eel iyo Kaniisadda Adventist-ka Toddobaad ee La'odikiya — Lambar Toddobaad

Jeff Pippenger

2025-12-09

Lambarka Toddobaad

Qoraalladii ugu horreeyey waxaannu ku darnay tuduca ka imanaya The Desire of Ages ee ka hadlaya Masiixa isagoo Yuhuuddii doodda badnayd u soo bandhigaya masaalkii beerta canabka. Masaalka heesta beerta canabku sidoo kale waa heestii Muuse iyo Wanka oo ay ku heesaan boqol iyo afar iyo afartan kun; waxyiguna wuxuu ina ogeysiinayaa in “hees” ku jirta nebinnimada ay ka dhigan tahay “waayo-aragnimo.” Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waxay raacaan Wanka meel kasta oo uu tago; sidaas daraaddeed waxay mari doonaan isla waayo-aragnimadii uu soo maray Masiixa iyo Muuse. Masiixa, isagoo ah omega-ga taariikhda nebinnimada reer binu Israa’iiltii qadiimiga ahayd, iyo Muuse, isagoo ah alpha-ga taariikhda nebinnimada reer binu Israa’iiltii qadiimiga ahayd, labaduba waxay ku noolaayeen xilliyo isbarbar socda markii dad axdi hore lahaa la dhinac marayey, halka dad axdi cusub lehna la dooranayay. Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waxay ku heesaan heestii Muuse iyo Wanka iyagoo la kulmaya taariikh ay dad axdi hore lahaa la dhinac marayo—inta Rabbigu axdi la gelayo dadkiisa ugu dambeeya ee axdiga.

Si nebiyad ahaan loo eego, markii Masiixu soo bandhigayay masaalkan, wuxuu la jaanqaadayaa Batroos oo maalintii Bentakostiga la hadlayay Yuhuuddii muranka badnayd. Dhibaataada ugu dambaysa, Ciise oo masaalkan u soo bandhigaya Yuhuuddii muranka badnayd, wuxuu matalaa kuwa gabayga beerta canabka u qaadaya kuwa sakhraanka ah ee Efrayim. Batroos isla gabaygaas ayuu ku soo bandhigayaa Bentakostiga, hase yeeshee wuxuu ku qaadaya laxanka Yoo'eel. Gabayga beerta canabku waa gabayga dad axdi hore lahaa oo la furayo isla wakhtigaas oo dad axdi cusub ah loo mehriyay Rabbiga. Birkadihii niyad jabay ee galay wakhtiga dib-u-dhaca waxay sugayeen guurka, fulinta kaamilka ahuna waxay ahaan lahayd in ay sugayaan shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afar kun.

Buugga Yoo'eel wuxuu ku bilaabmaa cutubkiisa kowaad isagoo sharxaya sida beertii canabka ee Ilaah ay u baabba'een kuwa khamriga iyo cabbitaanka xooggan caba, kuwaas oo “khamriga cusub” afkooda laga gooyay. Markii Ciise uu Yuhuudda u sheegay in boqortooyadooda laga qaadi doono oo la siin doono koox beeraley ah oo soo saari doona midhaha runta ah ee beerta canabka, Ciise markiiba hadalkii ayuu u rogay oo wuxuu soo xigtay dhagaxii geeska ee macbudka lagu diiday, hase ahaatee loo qaddaray inuu noqdo dhagaxa madaxa. Bilowgii ayaa lagu celin lahaa dhammaadka, oo marka runtaasu la soo bandhigo, waxaa lagu muujiyey inay tahay “yaab leh.”

“Qaanuunka xusidda ugu horraysa” ee ku jira Erayga Ilaah wuxuu inoo sheegaya in maadaama Yoo'eel marka hore ka hadlay baabba'a beerta canabka, arrintaasu tahay qodobka ugu weyn ee markhaatifurkiisa. Yoo'eel keligiis ma aha, waayo nebi kasta oo waaweyn markhaatifurkiisa wuxuu ku bilaabaa isagoo ka hadlaya dembiyada iyo xaaladda lumin ee Israa'iil.

Ishacyaah siddeed iyo labaatanka, “nimanka wax quudhsada ee xukuma” “Yerusaalem” waxaa loo metelay “kuwa sakhraansan ee Efrayim,” iyo “taajka kibirka.” “Taaj” wuxuu metelaa hoggaamin, “kibirkuna” wuxuu metelaa dabecad shaydaani ah.

Khamri-cabbayaasha waxaa la barbar dhigay hadhaaga (“hadh”) oo noqda Ilaah “taajkiisa” ammaanta, waayo xilliga roobka dambe Rabbigu wuxuu dhisaa “boqortooyadiisa ammaanta,” sida ay astaan ugu tahay isaga oo ka taagay “boqortooyada nimcada” iskutallaabta dusheeda. Boqortooyada nimcada ee iskutallaabta ka taagnayd waxay astaan u tahay boqortooyada ammaanta ee sharciga Axadda.

Roobkii dambe wuxuu bilaabmay 9/11 markii shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afar kun iyo sidoo kale xukunka kuwa nool ay bilaabmeen. Wakhtiga shaabadaynta, daadinta Ruuxa Quduuska ah waxay ka bilaabatay 9/11, sida Ciise uu u neefsaday dhawr dhibcood. Taasu waa aasaaska, daadinta Ruuxa Quduuska ah ee Qaylada Habeenbadhkuna waa dhagaxii sare ee taajka. “Marvelous” waa astaan u ah muddada daadinta Ruuxa ee ka socota “9/11 ilaa sharciga Axadda.”

Astaanta is barbar socda, hase ahaatee iska soo horjeedda, ee “taajka” oo matalaysa hoggaaminta ayaa lagu soo bandhigay qisada Ishacyaah siddeed iyo labaaan, markii kuwa sakhraansan ee Yerusaalem xukuma la dhaafo, hoggaamintii kiniisadda Ilaahna la siiyo hadhayga. Tani waxay tusaale u tahay masaalka beerta canabka ah. Taajkii kuwa sakhraansan waa la qaadaa, markaasna boqol iyo afartan iyo afar kun ayaa noqda taajka matalaya boqortooyada Masiixa. Ishacyaah wuxuu isla runtaas ku barayaa cutubka laba iyo labaaan markii Shebna lagu tuuro dal fog oo lagu beddelo Eliyaaqiim. Ha noqoto kuwa sakhraansan ee reer Efrayim ama Shebna ee cutubka laba iyo labaaan, labaduba waxay matalaan in hoggaamintii dadkii axdiga hore ee Ilaah la dhaafay.

Sekaryaah wuxuu tilmaamayaa Gelitaankii Guusha lahaa, kaas oo sidoo kale ah Qayladii Habeenbadhka, aayadaha ku xigana waxay la waafaqayaan Ishacyaah iyagoo dadka Ilaah u aqoonsanaya inay yihiin taaj.

Aad u farax weynow, gabadha Siyoonay; qayli, gabadha Yerusaalemay: bal eeg, Boqorkaagu wuxuu kuu imanayaa; isagu waa xaq, oo badbaado leh; is-hoosaysiiya, oo dameer fuushan, iyo qayl dameer, oo ah neefka dameerta. Oo gaadhifaraska dagaalka waan ka gooyndoonaa Efrayim, faraskana Yerusaalem; qaansada dagaalkana waa la gooyndoonaa; oo isagu nabad buu quruumaha kula hadli doonaa; oo xukunkiisuna wuxuu ka ahaan doonaa bad ilaa bad, iyo webiga ilaa darafyada dhulka.

Adigana sidoo kale, dhiigga axdigaaga ayaan maxaabiistaada kaga soo bixiyey godka aan biyo ku jirin.

Kuwo ku noqda qalcadda xoogga leh, kuwiinna ah maxaabiista rajada; xataa maanta waxaan kuu caddaynayaa inaan laba-laab kuu abaalmarin doono; markaan Yahuudah ii qalloociyo sida qaansada, oo aan qaansada ku buuxiyo Efrayim, oo aan kiciyo wiilashaada, Siyoonay, inay ka gees noqdaan wiilashaada, Giriigow, oo aan kaa yeelo sida seefta nin xoog weyn leh.

Oo Rabbigu korkooda ayaa lagu arki doonaa, fallaadhiisuna waxay u bixi doontaa sida hillaaca; oo Rabbiga Ilaah ahu buunka wuu afuufi doonaa, oo wuxuu la socon doonaa

dabaylaha duufaanka ah ee koonfureed. Rabbiga ciidamadu wuu difaaci doonaa iyaga; oo iyagu way liqi doonaan, oo waxay ku hoos marin doonaan dhagaxyada wadhafyada; oo way cabbi doonaan, oo qaylin doonaan sida kuwa khamri ka buuxa; oo waxaa laga buuxin doonaa sida maddiibado, iyo sida geesaha meesha allabariga. Oo Rabbiga Ilaahooda ahu maalintaas ayuu badbaadin doonaa iyaga sida adhigii dadkiisa; waayo, waxay ahaan doonaan sida dhagaxyada taajka, oo calan ahaan kor loogu taagay dalkiisa. Waayo, sidee bay wanaaggiisu u weyn yahay, oo sidee bay quruxdiisu u weyn tahay! Hadhuudhku wuxuu ka farxin doonaa nimanka dhallinyarada ah, oo khamriga cusubi gabdhaha. Sekaryaah 9:9–17.

Aayadda kow iyo tobnaad (9/11) waxay leedahay, “Adigana sidoo kale, dhiiggii axdigaaga aawadiis ayaan maxaabiistaadii uga sii daayay godka aan biyo lahayn.” Masiixu wuxuu axdiga la adkeeyey kuwo badan muddo toddobaad ah, toddobaadkaasina wuxuu ka bilaabmay baabtiiskii. Saddex sano iyo badh Masiixu dadka ayuu dhex socday, xilligii gunaanadka ee saddexdaas sano iyo badhna Masiixu wuxuu dhammaystiray waxsii sheegiddii Sekaryaah ee tilmaamaysay gelitaankii guusha lahaa ee Masiixa ee Yerusaleem. Qayladii Saqda Dhexe waxay billowday xilli horseeday dhimashadii, aasiddii, iyo sarakiciddii Masiixa. Baabtiiska Masiixu wuxuu metelaa dhimashadiisa, aasiddiisa, iyo sarakiciddiisa, sidaas darteed bilowga iyo dhammaadka muddada saddexda sano iyo badh waa isku mid.

Baabtiiskii Masiixu wuxuu astaan u yahay 9/11, 9/11-na waxay calaamad u tahay bilowga wakhti ku dhammaanaya sharciga Axadda. 9/11-kii roobkii dambe wuxuu bilaabay inuu si khafiif ah u da’o, sharciga Axaddana waxaa lagu shubayaa qiyaas la’aan, sida lagu asteeyey markii Masiixu xertii ku neefsaday dhawr dhibcood oo roob ah ka hor shubashadii Buuxda ee Bentekoste.

Sekaryaah 9:11 wuxuu la jaanqaadayaa 9/11, sidoo kalena qaylada saqda dhexe oo horseedda sharciga Axadda. Markii 9/11 la joogay, fariintii La’odikiya waxay timid iyadoo ah runta waqtigan, sidii ay u samaysay 1856 iyo 1888. Fariinta La’odikiya waxaa la siiyaa dad aan ogayn inay dhinteen. Waxay ku jiraan “bohol” aan lahayn fariinta roobka dambe, waayo boholkoodu biyo ma leh. Haddii La’odikiya ay kaliya ka jawaabi lahayd garaacista qalbiyadooda, Rabbigu wuu ka soo bixin lahaa bohola, waayo ilaa wakhtiga imtixaanku ku xidhmayo sharciga Axadda, iyagu waa “maxaabiista rajada.”

Adigana sidoo kale, dhiigga axdigaaga aawadiis ayaan maxaabiistaadii uga soo daayay godka aan biyo ku jirin. Ku soo noqda qalcadda adag, kuwiinna rajada maxaabiista u ahaw; xataa maanta ayaan caddaynayaa inaan laba jibbaar kuugu celin doono. Sekaryaah 9:11, 12.

9/11 waxay awood siisay fariintii timid 1989. Fariintaasu waa fariinta malaa’igta saddexaad, hase yeeshee qaab-dhismeedka iyo eray-bixinta dhaqdhaqaaqii dibu-habaynta ee Millerite-ka, 1989 waxay calaamadisay imaatinka malaa’igta koowaad. Fariinta malaa’igta koowaad waxaa awood la siiyey Ogosto 11, 1840 iyada oo la fuliyey wax sii sheegid ku saabsan Islaamka, waxayna tilmaamaysaa in imaatinkii 1989 ee malaa’igta saddexaad la awood siin doono iyada oo la fulinayo wax sii sheegid ku saabsan Islaamka.

Markii nebinimadii Islaamka la xaqiijiyey Ogosto 11, 1840, malaa’igtii Muujintii tobnaad way soo degtay, sidaas ayayna u astaysay soo degista malaa’igta Muujintii siddeed iyo tobnaad 9/11.

Awood-siintii malaa'igta kowaad ee 1840, iyo awood-siintii malaa'igta labaad ee 1844, labaduba waxay astaan u yihiin awood-siinta malaa'igta saddexaad 9/11. Luulyo 18, 2020 waxay ahayd imaatinka malaa'igta labaad sida uu u astaysay niyad-jabkii kowaad ee Milleriyiinta ee Abriil 19, 1844. Taariikhaha awood-siinta malaa'igta kowaad iyo tan labaad ee taariikhda Milleriyiinta, iyo sidoo kale taariikhda awood-siinta malaa'igta saddexaad ee 9/11, waxay markhaati u yihiin awood-siinta farriinta Qayladii Saqbadhkii ee timid Luulyo 2023.

Muddada shaabadayntu waxay bilaabmaysaa 9/11 waxayna ku dhammaanaysaa sharciga Axadda. Waxay ku bilaabmaysaa Masiixu isagoo neefsanaya dhawr dhibcood oo roobka dambe ah, waxayna ku dhammaanaysaa carrabbo dab ah oo farriin u sida dunida maalinta Bentakostiga. Butros wuxuu aqoonsaday Bentakostiga inuu yahay oofinta Yoo'eel. Maaddaama taas ay tahay xaqiiqada arrinta, waxay caddaynaysaa in neefsashadii Masiixuna ay iyaduna ahayd oofinta Yoo'eel, waayo xilliga Bentakostigu wuxuu leeyahay bilow iyo dhammaad cayiman oo muujinaya in alfa uu sidoo kale yahay omega. Maalintii sarakicidda Masiixa ayaa la bixiyey qurbaanii midhaha ugu horreeya ee shaciirka, konton maalmood dabadeedna, maalinta Bentakostiga, ayaa la kor qaaday qurbaanii midhaha ugu horreeya ee sarreenka. 9/11 waxay astaan u tahay Qayladii Saqda Dhexe ee timaadda wax yar ka hor sharciga Axadda oo u horseedda. Oofinta kaamilka ah ee matalaadda Sekaryaah 9:9 ee Qayladii Saqda Dhexe waa ka dambaysa Luulyo 2023.

Aad u farax weynow, gabadhii Siyoon; qayli, gabadhii Yerusaaalem: bal eeg, Boqorkaagu wuxuu kuu imanayaa; isagu waa xaq, oo badbaado sita; is-hoosaysiiya, oo dameer fuushan, iyo qayl dameereed, oo ah ilma dameereed. Sekaryaah 9:9.

Sidaas awgeed Sekaryaah wuxuu waafaqsan yahay Ishacyaah astaamayntiisa ah in dadka Ilaah ay yihiin taaj, laakiin wuxuu ku darayaa in taajku sidoo kale yahay calan markii uu qoray, “waayo, waxay ahaan doonaan sidii dhagaxyada taajka, oo sidii calan kor loogu qaaday dalkiisa dushiisa,” Sekaryaahna wuxuu sii celinayaa farxadda la xidhiidha astaamaha Yoo'eel ee “hadhuudh” iyo “khamri cusub,” isagoo leh, “hadhuudhku wuxuu ka dhigi doonaa dhallinyarada ragga ah kuwo faraxsan, khamriga cusubna gabdhaha.” Markaan ka fiirsanayno diiwaanka sakhraamiinta reer Efrayim ee cutubka siddeed iyo labaatanaad, ogaada in tani ay tahay cutubka Kitaabka Quduuska ah ee tilmaamaya “nasashada iyo dib-u-cusboonaysiinta.” Tani waa mid ka mid ah tuducyada ugu waaweyn ee Qorniinka ee ku saabsan roobka dambe, sidaas darteed sakhraamiintan reer Efrayim waa inay yihiin isla sakhraamiinta uu Yoo'eel ka hadlayo.

Waxaa hoog leh taajka kibirka, kaas oo saaran kuwa sakhraansan oo reer Efrayim ah, kuwaas oo quruxdoodii ammaanta lahayd ay tahay ubax engegay, oo ku yaal madaxa dooxooyinka barwaaqada leh oo ay leeyihiin kuwii khamrigu ka adkaaday! Bal eega, Rabbigu wuxuu haystaa mid xoog badan oo itaal leh, kaas oo sida duufaan roobaad-dhagaxyaale ah iyo dabayl wax baabbi'isa, sida daad biyo xoog leh oo fatahaya, uu gacanta dhulka ugu soo tuuri doono. Taajka kibirka, kuwa sakhraansan oo reer Efrayim ah, cagaha ayaa lagu tunti doonaa; oo quruxdii ammaanta lahayd, taas oo ku taal madaxa dooxada barwaaqada leh, waxay ahaan doontaa ubax engegay, oo waxay ahaan doontaa sida midhaha hore oo bislaada xagaaga ka hor; taas oo kii arkaa markuu arko, intay weli gacantiisa ku jirto, uu markiiba liqo. Maalintaas Rabbiga ciidammadu wuxuu kuwa dadkiisa ka hadhay u ahaan doonaa taaj ammaaneed iyo

madax-quruxeed, iyo ruuxa xukunka kan xukunka fadhiya, iyo xoog kuwa dagaalka ku celiya ilaa iridda. Laakiin kuwanuna khamri bay ku qaldameen, oo cabbid xoog leh ayay jidka kaga bexeen; wadaadka iyo nebiguba cabbid xoog leh bay ku qaldameen, khamri waa wada liqay, cabbid xoog leh ayay jidka kaga bexeen; waxay ku qaldamaan muujinta, waxayna ku turunturoodaan xukunka. Waayo, miisaska oo dhammu waxaa ka buuxa matag iyo wasakh, sidaas daraaddeedna meel nadiif ahi ma jirto. ...

Isla jooga, oo yaaba; qayliya, oo qayliya: way sakhraansan yihiin, laakiinse khamri kuma ay sakhraansana; way liicayaan, laakiinse cabbid xoog leh kuma ay liicayaan. Waayo, Rabbigu wuxuu idinku shubay ruuxa hurdo dheer, oo indhihiinniina wuu xidhay; nebiyadiinna iyo taliye-yaashiinniinna, wax-aragyadiinnana wuu daboolay. Oo muujintii wax walba idinkay idiin noqotay sida erayada kitaab la shaabadeeyey oo raggu u dhiibaan mid aqoon leh, iyadoo leh, Fadlan kan akhri; markaasuu yidhaahdaa, Ma kari karo; waayo, waa la shaabadeeyey. Oo kitaabkana waxaa loo dhiibaa mid aan aqoon lahayn, iyadoo lagu leeyahay, Fadlan kan akhri; markaasuu yidhaahdaa, Anigu aqoon ma lihi.

Sidaas daraaddeed Rabbigu wuxuu yidhi, Maaddaama dadkanu ay afkooda igu soo dhowaadaan, oo bushimahoodana igu maamuusaan, laakiinse qalbigoodii way iga fogeeyeen, oo cabsidooda xaggayga ku wajahan ay tahay mid lagu baray amarka dadka, sidaas daraaddeed, bal ogaada, waxaan sii wadi doonaa inaan dadkan dhexdiisa ka sameeyo shuqul yaab leh, haa, shuqul yaab leh iyo cajib; waayo, xigmaddii kuwa xigmadda leh way baabbi'i doontaa, oo garashadii kuwa miyirka lehna way qarsoomi doontaa. Waxaa iska hoogay kuwa si qoto dheer u doona inay taladooda Rabbiga ka qariyaan, oo shuqulladooduna gudcurka ku jiraan, oo yidhaahda, Yaa ina arka? Oo yaa ina yaqaan? Hubaal rogrogiddiinna waxyaalaha oo madax-hoos loo dhigay waxaa loo tixgelin doonaa sida dhoobada dheryasameeyaha; waayo, ma shuqulkii baa kii sameeyey ka odhan doona, Isagu ima uu samayn? Mise waxa la sameeyey baa kii qaabeeyey ka odhan doona, Isagu wax garasho ah ma lahayn? Ishacyaah 28:1–8; 29:9–16.

Rabbigu wuxuu ka dhex samayn doonaa “shuqul yaab leh” kuwa sakhraamiinta ah ee Efrayim, isaga oo ka qaadaya xigmaddooda iyo garashadooda—kuwaas oo ah labada qodob ee si toos ah ula xidhiidha fahamka korodhka aqoonta marka farriin nebiyadeed shaabbaddeeda laga furo. Waa kuwa xigmadda leh kuwa wax garanaya. Qayb ka mid ah “shuqulka yaabka leh” waa in aqoonta uu ka furo shaabbadda Libaaxa qabiilka Yahuudah laga qaado maskaxda sakhraamiinta Efrayim. Kala-soocidda kuwa xigmadda leh iyo kuwa sharka leh waa qayb ka mid ah “shuqulka yaabka leh” ee Rabbiga. Kaasu waa injiilka weligiis ah. Ka dib markii Masiixu Yuhuuddii muran-badnayd ku hoggaamiyey masaalka beerta canabka, oo sidaas ku dabay inuu iyaga geliyo inay iyagu ku dhawaaqaan xukunkooda, ayuu su'aal ka keenay Sabuur 118:

Dhagaxii kuwii wax dhisayay diideen ayaa noqday madaxa geeska. Taasu waa wixii Rabbigu sameeyey; waana yaab indhahayaga ku ah. Kanu waa maalintii Rabbigu sameeyey; waynu ku rayrayn doonaa oo ku farxi doonaa. Sabuuradii 118:22–24.

Rabbigu wuxuu ku samayn doonaa kuwa sakhraansan oo reer Efrayim ah “shuqul yaab leh iyo cajib,” waxaana ka mid ah inuu ka qaado kartidooda ay runta ku garan karaan. “Dhagaxa

madaxa ee geeska” waa wax la yaab leh indhaha kuwa haysta “khamriga cusub” ee Yoo’eel.

Kuwa sakhraamiintu ma akhrin karaan kitaabka la shaabadeeyey, ha ahaato hoggaanka lagu matalay “kuwa aqoonta leh” ama dadka caadiga ah ee lagu matalay “kuwa aan aqoonta lahayn.” Suuragal ma aha in sakhraamiintu si sax ah u fahmaan markhaatifurka nebinnimada ee Qorniinka, kaas oo lagu matalay “kitaabka la shaabadeeyey.” Sakhraamiinta sidoo kale laba jeer ayaa lagu aqoonsaday inay yihiin “kuwa jidka ka leexday.” Mar kale tan waxaa lagu qoray Ishacyaah siddeed iyo labaat, oo ah aayad Qorniinka ka mid ah oo hormuud u ah roobka dambe, halkaas oo Ishacyaah ku tilmaamayo “nasashada iyo qaboojinta” ay sakhraamiintu diideen inay maqlaan. “Nasashada iyo qaboojintu” waa farriin, waayo waa wax la maqli karo.

Sarkhaanimadaasu waxay sakhraamiintii ka leexisay jidkii “waddooyinkii hore” ee Yeremyaah, taas oo ah “jidka” lagu socdo oo lagu helo roobka dambe, kaas oo Yeremyaah uu ku matalay “nasasho.” Diidmada fariinta roobka dambe ee ay sameeyeen sakhraamiinta Efrayim waa mawduuc gaar ah oo Erayga Ilaah ku jira. Way sakhraansan yihiin, waayo waxay diideen inay ku noqdaan taariikhda aasaaska ahayd ee bixisa hannaanka taariikhda boqolka iyo afar iyo afartan kun, taas oo ah taariikhda roobka dambe.

“Hawsha yaabka leh” ee lagu sameeyo kuwa sakhraansan ee reer Efrayim waxay dhacdaa inta lagu jiro daadinta roobka dambe. Inta lagu jiro roobka dambe, farriin imtixaan ah ayaa soo saarta laba qaybood oo caabudayaal ah, kuwaas oo lagu muujiyey “khamriga” ay ka cabbaan. Kuwa sharka leh way diideen in ku-dhaqankooda waxsii sheegiddu ku dhisnaado xariiqyada taariikhda quduuska ah, kuwa se adeegsada habka “xarriiqba xarriiq” ee Ishacyaah siddeed iyo labaatanaad waxay ka qayb qaataan “khamriga cusub.” Sakhraanimada kuwa sharka leh waxaa lagu muujiyaa awooddarradooda inay waxsii sheegidda fahmaan, xaaladdooda indho-la’aantana waxaa sababay diidmo ay diideen inay ugu soo noqdaan waddooyinkii hore ee aasaaska ahaa. Ciise wuxuu canaantay Yuhuuddii muranka badnayd isagoo weyddiinaya inay weligood akhriyeen iyo in kale dhagaxii la diiday ee noqda madaxa geeska.

Dhagaxii noqda madaxa geeska wuxuu ka dhigan yahay in runta nebinnimada ee ah in aasaaska ama dhagaxa geesku lagu soo noqnoqdo dhagaxa sare ee gunaanadka. Dhagaxa alfa sidoo kale waa dhagaxa omega. Mabda’a aasaasiga ah ee nebinnimada oo dejinaya oo taageeraya habraaca “line upon line,” (kaas oo ah habraaca roobka dambe) waa in bilowga wax uu muujiyo dhammaadka wax. Mabda’a aasaasiga ah ee nebinnimada ee dhaqdhaqaaqii Millerite wuxuu ahaa mabda’a maalin sannad u ah, kaas oo la xaqiijiyey markii malaa’igta Muujintii tobnaad soo degtay. Mabda’a aasaasiga ah ee nebinnimada ee dhaqdhaqaaqa boqol iyo afartan iyo afarta kun waa in bilowgu muujiyo dhammaadka, taas oo la xaqiijiyey markii malaa’igta Muujintii siddeed iyo tobnaad soo degtay.

Ereyga nebinnimada ee Ilaah aad bay ugu faahfaahsan tahay sharraxaadeeda qodobbada ku lug leh roobka dambe. Mid ka mid ah xaqiiqooyinkaas waa in kuwa sakhraamiinta ah ee Efrayim aanay awood u lahayn inay gartaan roobka dambe, taasina waxaa lagu sii tusaaleeyey Yuhuuddii Batroos u soo jeedinaysay in xertii ay sakhraansan yihiin. Mabda’a ugu weyn ee habraaca waxaa si toos ah loogu sheegay Alfa iyo Oomega si isdaba joog ah gudahooda Ereyga Ilaah, hase yeeshee

Ereygu waa laga shaabadeeyey iyaga. Habraaca, xeerka nebinnimo ee ugu weyn, iyo fariinta roobka dambe waa qaar ka mid ah mawduucyada quduus laga dhigay ee ku jira xarriiq nebinnimo oo taariikheed oo lagu matalay “shaqo yaab leh.”

Mar kale ayaa ereygii Rabbiga ciidammadu ii yimid, isagoo leh, Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay, Siyoon waxaan ugu qiirooday masayr weyn, oo waxaan ugu qiirooday cadho aad u daran. Rabbigu wuxuu leeyahay, Waxaan ku soo noqday Siyoon, oo waxaan degganaan doonaa Yerusaaalem dhexdeeda; oo Yerusaalemnna waxaa loogu yeedhi doonaa magaalo run ah; oo buurta Rabbiga ciidammaduna waxay ahaan doontaa buurta quduuska ah. Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay, Weli waxaa jidadka Yerusaaalem degganaan doona rag waayeel ah iyo dumar waayeel ah, oo nin kasta ushiisa gacanta ugu sidida gabow badan aawadiis. Oo jidadka magaalada waxaa ka buuxsami doona wiilal iyo gabdho ku cayaaraya jidadkeeda.

Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay sidaas: Haddii ay wax lala yaabo ku tahay indhaha dadka intiisa hadhay wakhtiyadan, miyey haddana wax lala yaabo ku noqon doontaa indhahayga? ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay sidaas: Bal eega, dadkaygaan ka badbaadin doonaa dalka bari iyo dalka galbeed; oo waan soo celin doonaa, oo waxay degganaan doonaan bartamaha Yerusaaalem; oo iyagu waxay ahaan doonaan dadkayga, anna waxaan ahaan doonaa Ilaahood, run iyo xaqnimo ku jirta. Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay sidaas: Gacmihiinnu ha xoogaysteen, kuwiinna maalmahan erayadan ka maqlaya afka nebiyada, kuwaas oo joogay maalintii la dhigay aasaaskii guriga Rabbiga ciidammada, si macbudka loo dhiso. Waayo, maalmahaas ka hor nin mushahar uma jirin, xoolahana mushahar uma jirin; mana jirin nabad kii baxaya ama kii soo gelaya, dhibaataada aawadeed; waayo, dadka oo dhan mid kasta deriskiisa ayaan ku kiciyey. Laakiinse haatan dadkaas intiisa hadhay ulama dhaqmi doono sidii maalmaha hore, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Sekaryaah 8:1–11.

Sekaryaah wuxuu leeyahay, “Gacmihiinnu ha xoogaysteen, kuwiinnan maalmahan erayadan ka maqlaya afka nebiyada, kuwaas oo jiray maalintii aasaaska guriga Rabbiga ciidammadu la dhigay, si macbudka loo dhiso.” Waxa dadka Ilaah xoogga siiya waa fariinta aasaaska ee noqota dhagaxa madaxa. Fariintaasu waa in taariikhdiisii Milleriyiinta lagu soo celiyo taariikhda boqol iyo afar iyo afartan kun.

Masiixu wuxuu weydiinayaa, “Hadday waxan maalmahan yaab ku tahay indhaha kuwa hadhay oo dadkan ka mid ah, miyey anigana yaab ku ahaan lahayd indhahayga?” Su’aashaasu waxay tilmaamaysaa xilliga nebiyadeed ee “shuqulka yaabka leh” ee Ilaah, kaas oo ah mawduuca nebi kasta; hase yeeshee waxay kaloo tilmaamaysaa goorta dhaqdhaqaaqa La’odikiya ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun isu beddelo dhaqdhaqaaqa Filadelfiya ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun. Waa isla barta ay ku shaabadaysmaan, waana isla barta uu dhaqdhaqaaqu kaga beddelmo dagaalyahan una beddelmo guulayste; taas oo sidoo kale ah meesha lagu dhammeeyo hawsha isku-darka ilaahnimada iyo dadnimada ee kooxdan dadka ah, marka meesha quduuska ah si dhab ah loo nadiifiyo. Tan waxaa laga garan karaa aayadaha, waayo taariikhda nebiyadeed ee uu “shuqulkiisa yaabka leh” matalo waa wax yaab leh indhaha Ilaah iyo indhaha kuwa hadhayba, “indho la indho”na waa astaan midnimo. Midnimada halkan lagu matalayaa waxay ka hadlayso shaabadaynta dadka Ilaah ee Wanka raaca meel kastoo uu tago, kuwaas oo gaadhay heer ay geeri

dooran lahaayeen halkii ay dembi geli lahaayeen oo ay qalloocin lahaayeen dabeecadda Masiixa. Miikaah wuxuu taariikhda aasaasiga ah ee Israa'iil hore u aqoonsadaa inay tahay “waxyalo yaab leh.”

Sida wakhtigii aad ka soo baxday dalkii Masar ayaan isaga tusi doonaa waxyalo yaab leh. Miikaah 7:15.

“Camallada yaabka leh” waa taariikh aasaasi ah oo “yaab leh,” maxaa yeelay taariikhdaas aasaasiga ah ayaa lagu soo celiyaa taariikhda dhammaadka, taas oo uu matalo dhagaxa sare ee dhammeystirka. “Camallada yaabka leh” waa taariikhda ka bilaabanta dhagaxa geeska oo ku dhammaata “dhagaxa sare.” “Camalladiisii yaabka lahaa” waxaa lagu muujiyey taariikhdii Muuse, waxaana lagu soo celiyey taariikhdii Masiixa. Muuse wuxuu ahaa dhagaxa geeska, Masiixuna wuxuu ahaa dhagaxa sare. Muuse waa alfa, Masiixuna waa oomega si nebiyeed.

“Isagoo ka bilaabaya Muuse, oo ah Alfa-da qudheeda ee taariikhda Kitaabka Quduuska ah, Masiixu wuxuu ku sharxay dhammaan Qorniinka waxyaalihii isaga qudhiisa ku saabsanaa.”
The Desire of Ages, 797.

Muuse ayaa wax baray, Butrosna wuxuu adeegsaday erayadii Muuse maalintii Bentakostiga si uu u muujiyo in Muuse uu masaal ahaan u tilmaamay Masiixa.

Laakiin waxyaalihii Ilaah hore ugu sii sheegay afkii nebiyadiisii oo dhan, in Masiixu silci doono, sidaas ayuu u oofiyey. Haddaba toobadkeena oo soo noqda, si dembiyadiinna loo tirtiro, marka wakhtiyada nasashada ay ka yimaadaan hortiisa Rabbiga; oo uu soo diro Ciise Masiix, kii markii hore idiinku wacdiyey; kaas oo samadu ay tahay inay aqbasho ilaa wakhtiyada soo celinta wax walba, kuwaas oo Ilaah kaga hadlay afkii nebiyadiisii quduuska ahaa oo dhan tan iyo bilowgii dunida. Waayo Muuse runtii wuxuu awowayaashii ku yidhi, Rabbiga Ilaahiinna ahu wuxuu idiinka kicin doonaa nebi ka mid ah walaalihii, aniga oo kale; isaga maqla wax kasta oo uu idinku odhan doono. Oo waxay noqon doontaa in naf kasta oo aan maqli doonin nebigaas laga baabi'in doono dadka dhexdooda. Oo weliba nebiyadii oo dhan, laga bilaabo Samuu'eel iyo kuwii isaga ka dambeeyey, intii ay hadleen oo dhan, sidaas oo kale ayay wax uga sii sheegeen maalmahan. Falimaha Rasuullada 3:18–24.

Muuse oo ah alfa, iyo Masiixa oo ah oomega, waxaa lagu adkeeyey markhaatigii labaad ee Butros ee Muuse xilligii daadintii Bentekoste; sidaas yeelayna Butros wuxuu xoojinayaa oo caddaynayaa in qayb asaasi ah oo ka mid ah farriinta roobka dambe (iyo muranka laga kiciyey) ay tahay mabda'a nebiyadeed ee “alfa iyo oomega.” Mabda'aas ayaa ah dhigga boqol iyo afar iyo afartan kun u dhiganta mabda'a sannad/maalin ee taariikhda Millerite-ka. Mabda'a “alfa iyo oomega” waa mabda'a ah ‘aasaasku inuu noqdo dhagaxa madaxda geeska’; waa mabaadi'da ‘Muuse iyo Wanka;’ sidaas daraaddeedna waxyigu wuxuu u aqoonsanayaa inuu yahay mid ka mid ah aayadaha ku jira gabayga beerta canabka, kaas oo sidoo kale ah gabayga Muuse iyo Wanka.

Bilowga iyo dhammaadka ay metelaan xariiqyada nebinnimada ee kala duwani waxay metelaan taariikhda uu Ilaah ku dhammaystiro “shuqulladiisa yaabka leh,” waana iftiinka ka soo baxa garashada waxa astaan ahaan u taagan “shuqullada yaabka leh” uu metelo kan La'odikiyaanka ah u

beddela Filadelfiyaan, sidaasna ku noqda dhagax ku jira macbud la dhisayo, sida macbudkii Millerite-ka ahaa loo dhisay 46 sano gudahood ilaa Oktoobar 22, 1844, markaas oo Rabbigu si kedis ah ugu yimid macbudkiisa.

Haddii aad dhab ahaan dhadhamiseen in Rabbigu naxariis badan yahay. Isaga u soo dhowaada sida dhagax nool, kaas oo dadku runtii diideen, laakiinse Ilaah doortay oo qaali ku ah. Idinkuna sida dhagxaan nool ayaa laydiin dhisaa guri ruuxi ah, wadaadnimo quduus ah, inaad bixisaan allabaryo ruuxi ah oo Ilaah ka aqbalo Ciise Masiix aawadiis. Sidaa daraaddeedna Qorniinku wuxuu leeyahay, Bal eega, Siyoon waxaan dhigaa dhagax geeska ugu weyn, oo la doortay, qaali ah; kii isaga rumaystaana ma ceeboobi doono. Haddaba kuwa rumaysan ayuu qaali u yahay; laakiinse kuwa caasiyiinta ah, dhagixii kuwii wax dhisayay diideen, kaasuu wuxuu noqday madaxii geeska, iyo dhagax lagu turunturoodo, iyo dhagax weyn oo xumaan lagu qaado; kuwaas oo ereyga ku turunturooda iyagoo caasi ah; taas aawadeedna waa loo qoondeeyey. Laakiinse idinku waxaad tihiin farcan la doortay, wadaadnimo boqornimo leh, quruun quduus ah, dad Ilaah u gaar ah; inaad ku dhawaaqdaan ammaanta kii idiinka yeedhay gudcurka oo idiin keenay nuurkiisa yaabka leh. Kuwaas oo waagii hore aan dad ahayn, laakiinse haatan ah dadka Ilaah; oo aan hore naxariis u helin, laakiinse haatan naxariis helay. 1 Butros 2:3–10.

In loogu yeedho iftiinkiisa yaabka leh waxay tilmaamaysaa goorta yeedhmadu dhacdo, waayo calaamadda jidka ee 1888, taas oo sida waxyigu isu waafajiyo fallaagadii Qorax ee taariikhdiis alfa ee Muuse, marka la keeno maalmaha ugu dambeeya waxay la jaanqaaddaa 9/11, markaas oo farriinta La’odikiya ay la timaaddo malaa’igta saddexaad sida uu waxyigu sheegayo. La’odikiyiinta ku jira waxsii sheegidda waa “indho la’,” taas oo macnaheedu yahay inay mugdi ku jiraan, oo yeedhmada ah in gudcurka laga soo baxo waxay bilaabatay markii farriinta La’odikiya timid 1856, 1888, iyo 9/11. Markii 9/11 la joogay, “yeedhmada gudcurka laga soo baxo” ma ahayn oo keliya yeedhmo lagu fahmayo iftiinka malaa’igta Muujintii siddeed iyo tobnaad, balse sidoo kale waxay ahayd yeedhmo loo dirayo maqlaayaha inuu galo isla taariikhdaas ay “shuqullada yaabka leh” ee Ilaah ka heli doonaan dhammaystirkooda qumman.

Soddonkii sano ee la soo dhaafay waxaa marar badan la caddeeyey in qeexidda nebiyaysan ee “injiilka weligiis jira” ay tahay taariikh lagu furo run nebiyaysan oo bilaabaysa hab imtixaan oo saddex-tallaabo ah, iyadoo labada astaamood ee kala soocidda ay ka dhex muuqdaan saddexdaas imtixaan. Labada imtixaan ee hore dabeecad ahaan way ka duwan yihiin kan saddexaad, waayo kan saddexaad waa imtixaan muujinaya in aad ka gudubtay imtixaannadii koowaad iyo labaad. Kala soocidda kale ee ku jirta injiilka weligiis jira waa in aad ka gudubtaa imtixaanka hadda socda si aad uga qayb gasho imtixaanka xiga.

Taariikhda “shuqullada yaabka leh” sidoo kale waa taariikhda meesha “injiilka weligiis ah” gaadho heerkiisa ugu sarreeya, waayo saacadda xukunka ee malaa’igta kowaad ku dhawaaqdo oo lagu aqoonsado inay tahay injiilka weligiis ah waxay heshaa dhammaystirkeeda qumman iyadoo ka bilaabmaysa 9/11. Xukunka laga digayey ee khuseeyey Millerites-ka wuxuu ahaa Oktoobar 22, 1844, markii albaabku ku xirmay masaalka tobanka bikradood; sidaas darteedna isagoo u ahaa astaamo-hore sharciyada Axadda marka albaabku mar kale ku xirmo masaalka tobanka bikradood.

9/11 wuxuu ku dhawaaqayaa in saacadda xukunka fulinta ah ee Ilaah ka bilaabanto sharciyada Axadda, sida Millerites-ku ay ugu dhawaaqeen in saacadda xukunka baaritaanka ahi ay bilaabatay Oktoobar 22, 1844.

Laga bilaabo 9/11 ilaa sharciga Axadda waa xilli loo metelay “shuqullada yaabka leh ee Ilaah,” oo sida dhagaxa aasaaska ah ee noqda “madaxii geeska,” oo sida “xilliga Bentakostiga,” oo sida “Xabaquuq cutubka labaad,” oo sida “wakhtiga shaabadaynta ee boqol iyo afar iyo afartan kun,” oo sida “wakhtiga imtixaanka ee sawirka bahalka,” oo sida “injiilka weligiis jira,” oo sida “taariikhda quduuska ah ee 1840 ilaa 1844,” oo sida taariikhda “Muujintii cutubka tobnaad,” oo sida “taariikhda laga bilaabo baabtiiskii Masiixa ilaa dhimashadiisa.”

Taariikhda si jajab-qaabaysan (fractal) ugu matalan baabtiiskiisu waxay bilowday muddadii 2520 maalmood ahayd ee ku dhammaatay iskutallaabta. Baabtiiska Masiixu wuxuu matalay dhimashadiisa, aasiddiisa, iyo sarakiciddiisa, taas oo si dhab ah loo rumoobay dhammaadka 1260-ka maalmood.

Markii Ruuxa Quduuska ahi ku soo degay baabtiiskii Masiixa, waxay ahayd summad muujinaysa soo-degidda malaa’igta Muujintii siddeed iyo tobnaad ee dhacday 9/11. Kun laba boqol iyo lixdan maalmood oo nebiyadeed dabadeed, dhacdooyinkii baabtiiska lagu astaysay waxaa si dhab ah loogu dhammaystiray iskutallaabta dusheeda. Taariikhda laga bilaabo baabtiiska ilaa iskutallaabta waxay ka kooban tahay taariikh alfa ah oo astaan ah, taas oo dhammaadka muddada si toos ah loogu dhammaystiro. Taariikhaha alfa iyo omega waa fractals-ka taariikhda guud oo dhan. Taariikhda laga bilaabo baabtiiska ilaa iskutallaabta waa “shuqullada yaabka leh ee Ilaah,” taariikhdaasna sidoo kale waxaa metela “baabtiiskii Masiixa,” iyo weliba “dhimashadiisii, aasiddiisii iyo sarakiciddiisii” ee tooska ahayd, sidaas darteedna sidoo kale “baabtiiskii reer binu Israa’iil ee qadiimiga ahaa ee Badda Cas,” iyo sidoo kale “baabtiiskii siddeedda nafood intii lagu jiray taariikhdiisii Nuux.” Muddadaas oo dhammu waxay matalaan taariikhda “shuqulladiisa yaabka leh.”

Marka laga hadlayo tirada 8 oo astaan u ah sarakicidda, waxay ahaayeen siddeeddaas naf ee saarnaa doonnida kuwii ugu horreeyey ee tirada siddeed lagu xuso iyadoo astaan ah; sida waafaqsan xeerka xuska ugu horreeya, dhammaan faahfaahinta nebiyadeedna waxay ku jirtaa xuskaas ugu horreeya. Siddeedda nafood waxay ka gudbayaan dunidii hore iyadoo u socda dunid cusub, sow ma aha?

Siddeeddaas nafood waxay ka gudbeen wakhtigii roobka, laakiinse kuwii oo dhan ee diiday farriintii digniinta ee roobka way dhinteen, sax miyaa? “8”-da nafood ee gala dhulka cusub, kuwaas oo lagu metelay taariikhda farriintii digniinta ee la diiday, albaabka xidhmay, roobka, iyo dhulka cusub, waxay mareen isbeddel maamul-xilliyeed oo ka yimid dunidii hore una gudbay dunida cusub.

Isbeddelka qaybsanaanta waayaha ee lagu garto siddeedda naf ee ah boqol iyo afar iyo afartan kun waa gudubka ka yimaadda La’odikiya una gudba Filadelfiya, kaas oo sidoo kale ah gudubka ka yimaadda kiniisadda dagaallamaysa ee ka kooban sarreen iyo haramo una gudba kiniisadda guulaysatay ee ka kooban oo keliya qurbaankii midhaha ugu horreeya ee sarreenka, kaas oo kor loo

qaado sida qurbaan calamad ahaan loo taagay si dunida oo dhammu u aragto, sida oo kale marka la daawanayo doon keli ah oo dul saaran biyo duufaan wata. Dadkaasu waa 8 ka mid ah 7, taariikhda doonnida axdiga iyo gudubkii Badda Casna labaduba waa tusaalooyin ka mid ah “shuqulladiisa yaabka leh.”

Naftaasu waa kuwii la sara kiciyey iyada oo la fulinayo Muujintii 11:11. Iyagu waa dadka axdiga Ilaah, oo uu matalay aabbahood Ibraahim, kaas oo sitay calaamadda axdiga ee gudniinka, taas oo la doonayay in la sameeyo maalinta siddeedaad.

Khadadkan oo dhammu waxay matalaan isla muddo isku mid ah, muddadaasina waxay ka bilaabataa aasaasyadii 9/11 waxayna ku dhammaataa sharciga Axadda. 9/11 waa dhagaxa aasaaska, sharciga Axadduna waa dhagaxa sare ee gabagabada. Taariikhda dib-u-dhiska Yerusaaalem wakhtigii Nexemyaah iyo Cesraa, aasaasku wuxuu dhammaaday intii lagu jiray taariikhda amarkii kowaad, macbudka laftiisuna wuxuu dhammaaday si aad uga horreysay amarkii saddexaad. Taariikhda Millerite-ka, aasaasyadu waxaa la dhisay bishii Maayo 1842 markii la daabacay shaxdii 1843. Macbudka Millerite-ka waxaa loo qoondeeyey inuu dhismihiisu socdo lix iyo afartan sannadood, laga bilaabo 1798 ilaa 1844. Ka hor Oktoobar 22, 1844, macbudkii Millerite-ka waa la dhammeeyey, dhagaxa sare ee gabagabaduna wuxuu ahaa Qayladii Habeenbadhka. Markii Qayladii Habeenbadhku ku dhammaatay Oktoobar 22, 1844, alfa iyo amarkii saddexaad ee 457 BC waxay la kulmeen dhiggooda omega ee 1844. 457 BC sida alfa ee 2300-ka sannadood, iyo 1844 sida omega. Labaduba waa isku mid hal heer, waayo amar iyo malaa'igba labaduba waa farriimo, labaduna waxay tusaale u yihiin sharciga Axadda, halkaas oo amar ka jiri doono iyo halka farriinta malaa'igta saddexaad ay ku barari doonto qaylo weyn.

Laga soo bilaabo 457 BC ilaa 408 BC, sagaal iyo afartan sannadood ayaa Daanyeel u aqoonsaday inay yihiin muddadii ay Yuhuuddu ku dhammaystiri lahaayeen dhismaha, “jidkana mar kale waa la dhisi doonaa, iyo derbigana, xataa wakhtiyo dhib badan dhexdeed.”

Sidaas darteed ogaada oo garta in tan iyo bixitaankii amarka dib loogu soo celinayo oo lagu dhisayo Yerusaaalem ilaa Masiixa Amiirka ay ahaan doonaan toddoba toddobaad iyo laba iyo lixdan toddobaad; jidadkana mar kale waa la dhisi doonaa, iyo derbigaba, xataa wakhtiyo dhib badan. Daanyeel 9:25.

457 BC iyo 1844 waa alfa iyo oomega ee wax sii sheegidda 2300-ka sannadood. Labaduba waxay astaan u yihiin sharciga Axadda, waayo sida alfa iyo oomega ay isku mid u yihiin, niyad-jabkii 1844-na waxyigu wuxuu la waafajiyey niyad-jabkii iskutallaabta. Haddii 1844 uu astaan u yahay iskutallaabta, oo runtii waa sidaas, markaas dhiggiisa alfa ah (457 BC) isaguna sidaas oo kale ayuu u yahay. 1844 ilaa 1863 waxay muujinaysaa habka imtixaanka ee malaa'igta saddexaad. Habkaas imtixaanka ah waxaa lagu matalaa 49-ka sannadood ee u dhexeeya amarkii saddexaad, amarkii sharciga Axadda, iyo dhammaystirka shaqada jidka iyo derbiga oo ka dhacaya wakhti dhib badan.

457 BC ilaa 408 BC waa taariikhda alfa ee 2300-ka sannadood, taas oo muujinaysa taariikhda omega ee 1844 ilaa 1863. Labadaas taariikhood waxay muujinayaan taariikhda boqol iyo afar iyo afartan kun ka dib markii la shaabadeeyo xeerka Axadda, ilaa imtixaanka nimcada aadanaha xidhmo. Shaqada boqol iyo afar iyo afartan kun waa inay ragga iyo dumarka ugu yeedhaan inay ku

soo noqdaan “waddooyinkii hore,” taas oo Ishacyaah ku sawiray inay tahay dib-u-dhisidda meelihii hore ee burburay, taas oo Yeremyaahna ku aqoonsaday jidka u horseeda farriinta roobka dambe. “Derbigu” waa sharciga Ilaah, kaas oo boqol iyo afar iyo afartan kun ay dunida oo dhan ugu meteli doonaan calan ahaan. Tani waxay dhici doontaa waqtiyada dhibaatada leh ee hoogga saddexaad ee Islaamka, waayo Islaamku waa kan ka cadhaysiiya quruumaha. Shaqada iyo waqtiyada dhibaatada leh waxay sii socon doonaan ilaa Miikaa’iil istaago.

Sidaas darteed, haddii aad arki karto in 457 BC ilaa 408 BC ay tahay muddo nebiyadeed oo ka bilaabatay amarkii saddexaad, isla markaana ay astaan u ahayd muddo nebiyadeed oo ka bilaabatay 1844 imaatinkii malaa’igta saddexaad oo ku dhammaatay 1863, markaas waxaad arki kartaa in xidhiidhkooda ay la leeyihiin wax sii sheegidda 2300-ka sannadood—ha noqoto barta bilowga ama barta dhammaadka—uu u aqoonsanayo inay yihiin alfa iyo omeega marka la eego midba midka kale. Waqtiyadii dhibka badnaa ee Nexemyaah waxay tusaale u yihiin wakhtigii dhibka badnaa ee horseeday oo ay ku jirto Dagaalkii Sokeeye. Muddada afartan iyo sagaalka sannadood ah ee taariikhda alfa waxay u taagan tahay muddada 19-ka sannadood ah ee taariikhda omeega. Muddadaas 19-ka sannadood ah waxaa sidoo kale matalayey 19-kii sannadood ee bilowga wax sii sheegiddii 65-ka sannadood ee Ishacyaah.

Madaxa Suuriya waa Dimishaq, madaxa Dimishaqna waa Resiin; oo shan iyo lixdan sannadood gudahood ayaa Efrayim la jebin doonaa, si aanu qoom u ahaan. Ishacyaah 7:8.

Ishacyaah wuxuu soo bandhigay waxsii sheeggan sannadkii 742 BC, waxaana 19 sano ka dib, sannadkii 723 BC, boqortooyadii woqooyi loo kaxeeyey maxaabiisnimo muddo 2520 sano ah, taasoo ku dhammaatay 1798. Sagaalka iyo tobanka sano ee ka bilaabma 742 BC ilaa 723 BC waxay la jaanqaadaan sagaalka iyo tobanka sano ee ka bilaabma 1844 ilaa 1863, waayo 19-ka sano ee hore waa alfa-da waxsii sheeggan, 19-ka sano ee dambena waa oomega-da. Taariikhda 19-kaas sano gudahood, boqorkii sharka lahaa Axaas ayaa Ishacyaah kala hor yimid farriinta roobka dambe, sida ku matalan aayadda siddeedaad oo ah farriinta “toddoba jeer.” Axaas wuu diiday farriintaas, sida uu sameeyey sidoo kale Adventism-kii Millerite ee La'odikiya ku sifoobay sannadkii 1863.

Muddadaas gudaheeda, wadaadkii sare ee Axaas ayaa booqday Asooriya, wuxuuna dib u soo qaaday naqshaddii macbudkooda jaahiliga ah, Axaasna wuxuu ku amray in lagu dhex dhiso barxadda macbudka Ilaah. Xarriiqdan waxay barbar socotaa qisada nebigii caasiga ahaa ee aan loo oggolayn inuu Yahuudah ugu soo noqdo jidkii uu ku yimid, hase yeeshee sidaas ayuu yeelay oo waxaa khiyaaneeyey nebi been ah oo beenlow ah; taasoo u taagan ku noqoshada hab-raacyadii Borotestaanimada riddowday si looga dhuunto fahamkii Milleri ee “toddobada goor” iyadoo ay taasi tahay rumoobid caadi ah oo ah eey ku noqday mantaggiisii.

Tani waxay dhacaysay iyadoo dagaal sokeeye oo u dhexeeya boqortooyadii woqooyi iyo boqortooyadii koonfureed uu bilaabmayey, sidaas darteedna waxay astaan u ahayd Dagaalkii Sokeeye ee Maraykanka markii muddadii 19-ka sano ahayd la soo celiyey. 742 BC ilaa 723 BC waxay u taagan tahay muddadii 19-ka sano ahayd ee 1844 ilaa 1863, taas oo u taagan muddada ka bilaabmaysa sharciga Axadda ilaa xidhitaanka wakhtiga nimcada. Taariikhda 9/11 ilaa sharciga

Axadda waa taariikhda imtixaanka sawirka bahalka ee gudaha Maraykanka, kaas oo lagu laba-jibbaaray imtixaanka sawirka bahalka ee caalamka ka bilaabmaya sharciga Axadda. Sababtaas aawadeed, muddada 19-ka sano ah ee matasha sharciga Axadda ilaa xidhitaanka wakhtiga nimcada, waxay sidoo kale matalaan taariikhda 9/11 ilaa sharciga Axadda, taas oo ah taariikhda “shuqulladiisa yaabka leh.”

Waxaannu ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

Markaasaa eraygii Rabbigu ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadanahow, waa maxay maahmaahdaas aad dalka Israa'iil ku haysataan, oo leh, Maalmuhu way dheeraadeen, oo wax kasta oo muujin ahi way fashilmeen? Haddaba u sheeg iyaga, Rabbiga Ilaah ahu sidaasuu leeyahay; Maahmaahdan waan joojin doonaa, oo mar dambe uma ay adeegsan doonaan sida maahmaah gudaha Israa'iil; laakiinse waxaad ku tidhaahdaa, Maalmuhu way soo dhowaadeen, iyo rumoobidda wax kasta oo muujin ah. Waayo, mar dambe guriga Israa'iil dhexdiisa lagama heli doono wax muujin ah oo madhan ama faal sasabasho leh. Waayo, anigu waxaan ahay Rabbiga; waan hadli doonaa, oo erayga aan ku hadlana wuu rumoobi doonaa; dib dambe looma dhigi doono; waayo, wakhtigiinna, gurigiinna caasiga ahow, ayaan erayga ku hadli doonaa, oo waan oofin doonaa, ayaa Rabbiga Ilaah ahu leeyahay.

Mar kale eraygii Rabbiga ayaa ii yimid isagoo leh, Wiilka Aadanow, bal eeg, kuwa reer binu Israa'iil ahu waxay yidhaahdaan, Riyadii uu arkaa waxaa loogu talagalay maalmo badan oo iman doona, oo isagu wuxuu wax ka sii sheegaa wakhtiyada fog fog. Sidaas daraaddeed waxaad ku tidhaahdaa iyaga, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Erayadayda midkoodna dib looma dhigi doono mar dambe, laakiinse eraygii aan ku hadlay waa la oofin doonaa, ayaa Sayidka Rabbiga ahu leeyahay. Ezekiel 12:21–28.